

Judars erfarenheter av diskriminering och hatbrott i EU:s medlemsstater

Enligt artikel 1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna är människans värdighet okränkbar. Den ska respekteras och skyddas. Artikel 10 skyddar rätten till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet och artikel 21 rätten till icke-diskriminering, bland annat när det gäller diskriminering på grund av religion eller övertygelse. Artikel 47 säkrar rätten till ett effektivt rättsmedel och en opartisk domstol.

Bakgrund

I hela EU utsätts judar fortfarande för förolämpningar, diskriminering, trakasserier och till och med fysiskt våld. Trots både EU:s och medlemsstaternas gemensamma ansträngningar finns det inga tecken på att problemet kan förpassas till historien. Trots att många rättigheter säkras genom lagstiftning hindrar utbredda och sedan länge etablerade fördomar judar från att utnyttja sina rättigheter i praktiken.

FRA:s nätenkät om judars erfarenheter av diskriminering och hatbrott i åtta av EU:s medlemsstater avslöjar en utbredd rädsla för antisemitism på internet och för viktigmisering; en oroande grad av antisemitiskt grundad diskriminering, särskilt när det gäller arbetsliv och utbildning; oro för att förintelsen förnekas och förringas; och hatbrott. Undersökningen belyser också närliggande problem, bland annat att offer för antisemitiska brott inte anmäler dem.

Datinsamling och täckning

Av EU:s 28 medlemsstater är det 13 som samlar in administrativa uppgifter om antisemitiska brott, men i de flesta fall går det inte att jämföra data mellan länderna. De insamlade uppgifternas begränsningar gör det svårt för beslutsfattare att utveckla effektiva metoder för att förhindra denna typ av brott och skydda offren. För att göra detta möjligt behövs mer detaljerad information om omfattningen och karaktären av de antisemitiska brotten. FRA:s undersökning, den första som samlar jämförbara uppgifter om judars erfarenheter och upplevelser av antisemitism, hatmotiverade brott och diskriminering i ett antal EU-medlemsstater, kommer att bidra till att förbättra situationen.

De forskningsresultat som presenteras gäller Belgien, Frankrike, Tyskland, Ungern, Italien, Lettland, Sverige och Storbritannien. Man räknar med att ungefär 90 procent av EU:s judiska befolkning finns i dessa länder. Undersökningen gjordes via internet i september och oktober 2012, och ungefär 5 900 personer som själva identifierade sig som judar deltog. Den valda metoden med nätenkät innebar att alla intresserade personer som själva identifierade sig som judar i de länder undersökningen omfattade kunde delta. Däremot ger metoden inte ett slumpmässigt urval av deltagare och därför uppfyller undersökningen inte de statistiska kraven för att vara representativ.

Rättslig bakgrund

Direktivet om likabehandling i arbetslivet (2000/78/EG) och direktivet om likabehandling oavsett ras eller etniskt ursprung (2000/43/EG) är EU:s två viktigaste rättsliga instrument i kampen mot diskriminering. Båda skyddar judar mot diskriminering, antingen på grund av religion eller övertygelse (direktivet om likabehandling i arbetslivet) eller genom att judar definieras som en etnisk grupp (direktivet om likabehandling oavsett ras eller etniskt ursprung).

På begäran från Europeiska kommissionen har FRA publicerat ett yttrande om jämlikhetssituationen i EU 10 år efter likabehandlingsdirektivets genomförande:

Opinion on the situation of equality in the European Union 10 years on from initial implementation of the equality directives. Yttrandet analyserar vilken grad av jämlikhet som uppnåtts mot bakgrund av FRA:s forskning inom det rättsliga och det samhällsvetenskapliga området. Yttrandet finns på: <http://fra.europa.eu/en/opinion/2013/fra-opinion-situation-equality-european-union-10-years-initial-implementation-equality>

Viktiga resultat och faktabaserade råd

Resultaten från FRA-undersökningen kan hjälpa beslutsfattare och andra berörda parter att tackla diskriminering och hatbrott mot judar i EU. Mot bakgrund av detta föreslår FRA flera steg för att stödja beslutsfattare på nationell nivå och EU-nivå med att utveckla och genomföra åtgärder för att skydda judars grundläggande rättigheter.

Bekämpa antisemitism

Två tredjedelar av de som svarade på enkäten (66 procent) ansåg att antisemitism är ett problem i de EU-medlemsstater som ingick i undersökningen. Tre fjärdedelar av de svarande (76 procent) uppgav att antisemitismen hade förvärrats under de senaste fem åren i det land där de är bosatta.

“Tyvärr blir kampen mot antisemitism mer och mer hopplös.”

(Kvinna, 60–69 år, Ungern)

“Jag oroar mig för antisemitism nu på ett sätt jag inte gjorde för 30 år sedan. Något som borde ha blivit socialt oacceptabelt har i stället förstärkts.” *(Kvinna, 55–59 år, Storbritannien)*

“Bland känner jag mig chockad över att mina barn, som är svenskar i tredje generationen, inte känner sig säkra.” *(Man, 50–54 år, Sverige)*

Sammantaget anser 75 procent av dem som svarade på enkäten att antisemitism på nätet är ett problem i det land där de bor. Nästan tre fjärdedelar (73 procent) uppgav att antisemitismen på nätet har ökat under de senaste fem åren.

"I dag finns det en påtaglig fara när det gäller antisemitism i Frankrike. [...] Diskussionsforum på internet och kommentarer på YouTube är fulla av antisemitiska och antisemitiska budskap." (Man, 45-49 år, Frankrike)

Antisemitiska kommentarer på internet visade sig vara en viktig aspekt för dem som svarade på enkäten i nästan alla de EU-medlemsstater som ingick i undersökningen. Resultaten visar på behovet av att få svar på mer ingående frågor om hur man skyddar de grundläggande rättigheterna mer effektivt på internet, samtidigt som yttrandefriheten beaktas. Antisemitiska kommentarer på internet skulle kunna vara en av de faktorer som bidrar till att judar oroar sig för att bli offer för hatbrott.

Under de 12 månaderna före enkäten hade 26 procent av de som svarade upplevt en eller flera incidenter med verbala förolämpningar eller trakasserier på grund av att de är judar – 4 procent hade upplevt fysiskt våld eller hot om våld.

De av de svarande som hade upplevt någon typ av fysiskt våld eller hot som hade sin grund i antisemitism fick sedan besvara ett antal frågor om den allvarligaste incidenten eller den som hade haft störst betydelse för dem personligen under de senaste fem åren. En tredjedel av de svarande som hade blivit fysiskt attackerade eller hotade under de senaste fem åren sade att den allvarligaste antisemitiska incidenten involverade både hot om fysiskt våld och faktiskt fysiskt våld. För 10 procent av de svarande involverade den allvarligaste incidenten fysiskt våld och för 49 procent enbart hot om fysiskt våld utan att de faktiskt utsattes för våld.

FRA:s yttranden

För att diskriminering och hatbrott verkligen ska kunna motarbetas systematiskt och på ett samordnat sätt bör EU och dess medlemsstater se till att åtgärder för att bekämpa antisemitism ingår i relevanta nationella strategier och handlingsplaner inom ett antal berörda områden – bland annat strategier och handlingsplaner som rör mänskliga rättigheter, jämställdhet, förebyggande av brott och våld – liksom handlingsplaner och strategier som utarbetas på lokal nivå.

EU:s medlemsstater bör överväga att vidta åtgärder för att stärka den rättsliga grunden för utredning och lagföring av hatbrott och brott med antisemitiska motiv på internet. Sådana åtgärder bör innefatta ratificering av Europarådets tilläggsprotokoll till Budapestkonventionen om it-brottslighet och genomförande av artikel 9 i rambeslutet om rasism, enligt vilket EU:s medlemsstater är skyldiga att fastställa behörighet för vissa typer av it-brott. [...]

EU:s medlemsstater bör överväga att inrätta specialiserade polisenheter som övervakar och utreder hatbrott på internet och vidta åtgärder för att uppmuntra användare att rapportera antisemitiskt innehåll de stöter på till polisen.

Internet blir ett allt viktigare kommunikationsverktyg för många européer, men den anonymitet internet erbjuder kan utnyttjas av vissa användare för att publicera stötande eller ogenomtänkt material på nätet. Med stöd från EU bör medlemsstaterna överväga att ta fram utbildningsverktyg och utbildningsmaterial om goda metoder för att skriva på internet och införa dem i läroplanen för modersmålsundervisningen.

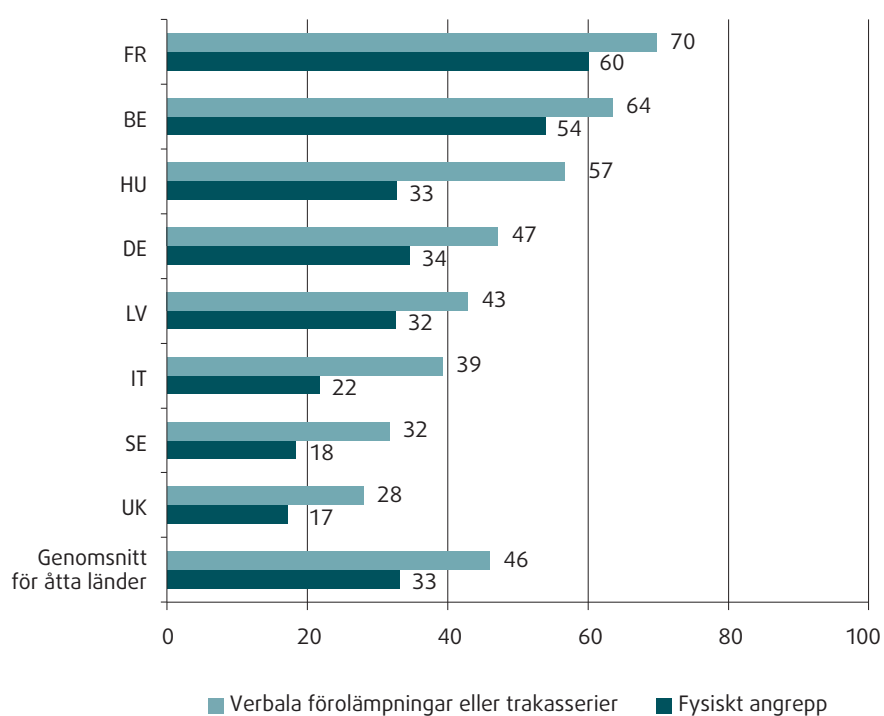
Rädsla för viktisering

Nästan hälften (46 procent) av de svarande oroar sig för att utsättas för antisemitiska verbala förolämpningar eller trakasserier under de kommande 12 månaderna och en tredjedel (33 procent) är rädda för att råka ut för en fysisk attack under samma period.

Omfattande forskning om rädsla för brott har dokumenterat de negativa konsekvenserna för människors liv av rädsla och oro för att bli offer för ett brott. Rädsla för att utsättas för brott kan begränsa människors rörelser och aktiviteter, vilket kan försämra deras välbefinnande.

Nästan en fjärdedel (23 procent) av de svarande sade att de åtminstone ibland undvek att besöka evenemang eller platser förknippade med judiskhet eller judendom eftersom de i egenskap av judar inte kunde känna sig säkra där eller på vägen dit. Över en fjärdedel av de svarande (27 procent) undviker åtminstone ibland vissa platser i sitt närområde eller grannskap för att de i egenskap av judar inte skulle känna sig säkra där.

Figur 1: Oro för att i egenskap av jude bli offer för verbala förolämpningar och trakasserier eller fysiska angrepp under de kommande 12 månaderna, per EU-medlemsstat (%)

Noter: N=5 847.
Källa: FRA, 2013

"Så länge man har kippa, firar högtider och sådant privat verkar det inte vara något problem. Men så fort vi på samma sätt som kristna eller muslimer också vill visa öppet att vår religion är viktig för oss blir det en helt annan sak." (Man, 60-69 år, Tyskland)

"Det finns rasism i allmänhet, det är problemet i Belgien. Antisemitismen är bara en aspekt av rasismen." (Kvinna, 60-69 år, Belgien)

"Jag tror att antisemitismen i Italien minskar, men det går långsamt." (Man, 70-79 år, Italien)

FRA:s yttrande

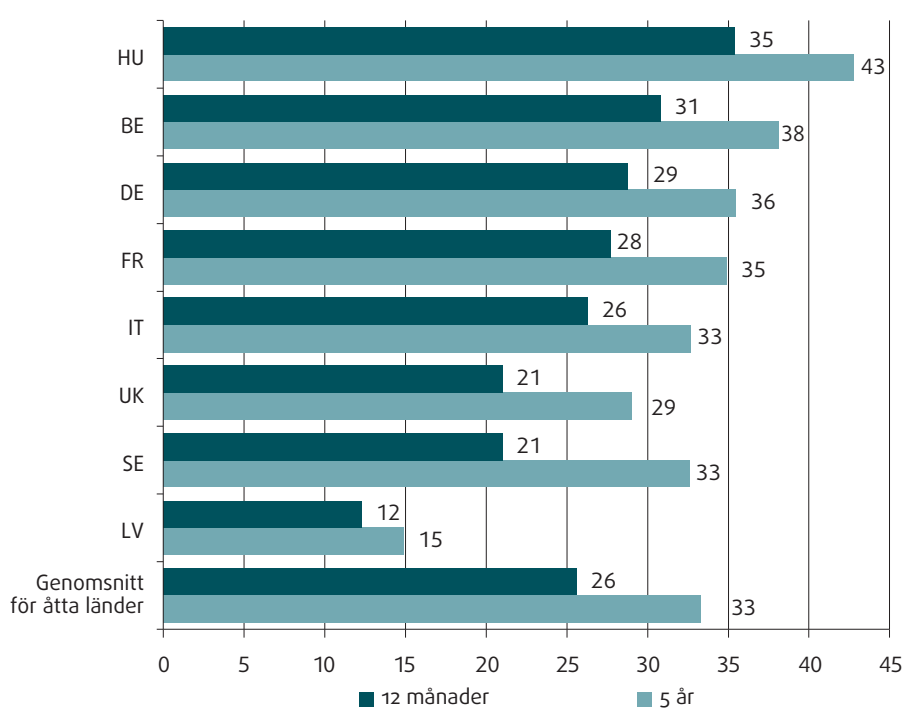
EU:s medlemsstater uppmuntras att systematiskt och effektivt samla in uppgifter om judars upplevelse av sina grundläggande rättigheter i vardagen.

Under den period när FRA samlade in uppgifter till undersökningen ägde antisemitiska incidenter rum i alla medlemsstater som ingick i undersökningen. Det judiska samfundet i Ungern utsattes för ett antal våldsamma incidenter. I Malmö kulminerade en serie attacker i bombningen av en judisk föreningslokal. I mars 2012 skakades Frankrike av tragiska mord på en judisk skola.

Trakasserier

En tredjedel av de svarande (33 procent) hade upplevt någon form av antisemitiska trakasserier under de fem åren före undersökningen och en fjärdedel (26 procent) hade utsatts för sådana trakasserier under de 12 månaderna före undersökningen.

Figur 2: Upplevelse av antisemitiska trakasserier under de senaste 12 månaderna och de senaste fem åren, per EU-medlemsstat (%)

Not: N=5 847.
Källa: FRA, 2013

Av de fem former av trakasserier som listas i enkäten var stötande kommentarer om de svarande personligen den vanligaste. Nästan en av fem svarande (18 procent) hade blivit utsatta för sådana kommentarer under de 12 månaderna före undersökningen. En mindre andel av de svarande hänvisade till stötande kommentarer om dem personligen som lagts ut på nätet (10 procent) och stötande eller hotfulla e-postmeddelanden eller brev (7 procent). Stötande kommentarer som läggs ut på internet drabbade yngre svarande i högre grad än äldre: 16 procent av de svarande i åldergruppen 16–29 år hade hittat sådana kommentarer om sig själva på internet, jämfört med 6 procent av de svarande från 60 år och uppåt.

FRA:s yttrande

När det gäller brott som har antisemitiska motiv bör EU:s medlemsstater se till att brottsbekämpande myndigheter registrerar motivet på lämpligt sätt och att hänsyn tas till det vid behandlingen, från den inledande polisundersökningen till domstolens dom.

Diskriminering

De som svarade på enkäten uppgav att antisemitisk diskriminering under de 12 månaderna före enkäten var vanligast på arbetsplatsen (11 procent av de av de svarande som arbetade under perioden hade upplevt detta), när de sökte arbete (10 procent av de av de svarande som hade sökt arbete) eller från personer anställda inom utbildningsområdet (här kunde de svarande nämna tillfällen när de själva hade utsatts för diskriminering eller när de hade utsatts för diskriminering i egenskap av föräldrar – 8 procent av de svarande som själva gick i skola eller deltog i utbildning eller vars barn gjorde det hade känt sig diskriminerade av anställda inom utbildningsområdet).

Antisemitisk diskriminering är fortsatt ett problem för vissa av de svarande. Diskriminerande handlingar kan vara att vägra utföra en tjänst eller tillgodose judars behov på arbetsplatsen, t.ex. att inte låta en jude fira viktiga religiösa högtider eller fira sabbat.

“Jag slutade min anställning på universitet där jag var lärare på grund av uttalad antisemitism på arbetsplatsen, både från kollegor och studenter. Jag lider fortfarande av detta och kan inte söka något nytt jobb.” (Man, 55-59 år, Storbritannien)

FRA:s yttrande

EU bör övervaka att nationella jämlikhetsorgan och andra mekanismer vidtar effektiva åtgärder för att informera judar om att de skyddas mot diskriminering enligt dessa organs mandat och i linje med bestämmelserna i direktivet om likabehandling oavsett ras eller etniskt ursprung (direktiv 2000/43/EG).

EU:s medlemsstater uppmuntras att stödja fackförbund och arbetsgivarorganisationer i deras insatser för att anta policyer för mångfald och icke-diskriminering. Policyerna bör innehålla åtgärder som skulle bidra till att judars behov tillgodoses bättre på arbetsplatsen, t.ex. genom flexibla lösningar för helger, när det är möjligt.

Förnekande eller förringande av förintelsen

Under de senaste 12 månaderna hade över hälften av dem som svarade på enkäten (57 procent) hört eller sett någon som hävdade att förintelsen är en myt eller att den hade överdrivits.

Enligt EU:s rambeslut 2008/913/RIF om bekämpande av vissa former av och uttryck för rasism och främlingsfientlighet enligt strafflagstiftningen måste medlemsstaterna se till att uppmaning till hat baserat på ras, religion eller etniskt ursprung eller förnekande eller förringande av förintelsen omfattas av straffrättsliga sanktioner. Trots de åtgärder som anges i rambeslutet var det i vissa medlemsstater många av dem som svarade på enkäten som inte kände till att det fanns lagstiftning mot att förneka eller förringa förintelsen, eller lagar mot att uppmana till våld eller hat mot judar.

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör undersöka hur utbildning om förintelsen är integrerad i utbildningen om mänskliga rättigheter och i läroplanen i historia. De bör också bedöma hur effektivt skolan förmedlar kunskaper om förintelsen genom att se över kunskaperna när det gäller samhälle, medborgarskap och kultur. Vidare bör medlemsstaterna granska hur det europeiska ramverket för nyckelkompetenser för livslångt lärande (2006/962/EG) har genomförts, både på skolor och inom lärarutbildningen.

Rapportering av antisemitiska brott

Nästan två tredjedelar (64 procent) av dem som hade utsatts för fysiskt våld eller hot om våld hade inte rapporterat den allvarligaste incidenten till polisen eller någon annan organisation. Tre fjärdedelar (76 procent) av dem som svarade och som hade utsatts för antisemitiska trakasserier under de senaste fem åren hade inte rapporterat den allvarligaste incidenten. Mer än fyra av fem (82 procent) av dem som uppgav att de hade känt sig diskriminerade under de 12 månaderna före undersökningen på grund av att de är judar hade inte rapporterat den allvarligaste incidenten.

Undersökningen visar att brottsoffer ofta låter bli att rapportera brotten till polisen eller andra specialiserade organisationer, även de brott de själva betraktar som "mest allvarliga" eller de som påverkar dem mest. Detta resultat ger ytterligare stöd för att officiell polisstatistik och straffrättslig statistik bara representerar en bråkdel av den verkliga frekvensen av dessa brott och underskattar den rådande situationens allvar. Resultaten överensstämmer med dem från andra FRA-undersökningar, t.ex. undersökningen av diskriminering och hatbrott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer) och EU-MIDIS-undersökningen (*European Union Minorities and Discrimination Survey*).

Den bristande rapporteringen gör de hatmotiverade brotten osynliga: förövarna bestraffas inte och offren får inte det stöd och den hjälp de har rätt till enligt EU-lagstiftningen och nationell lagstiftning.

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör också ta upp underrapporteringen av hatbrott [...]. Även "rapportering via tredje part", när det civila samhällets organisationer rapporterar incidenter till polisen, kan övervägas för att förbättra rapporteringsfrekvensen för flera utsatta grupper – detta betonas i ett FRA-yttrande i rapporten *Sammanfattning av undersökningen om hbt-personer i EU* (EU LGBT survey: Results at a glance (2013)).

Höja medvetenheten

Ungefär hälften av de svarande, 43–53 procent beroende på område, är inte medvetna om att det finns lagstiftning som skyddar judar mot diskriminering. De svarande är mest medvetna om lagstiftningen mot diskriminering i arbetslivet och minst medvetna om skyddet i samband med varor och tjänster, t.ex. när man besöker affärer, restauranger, barer och nattklubbar.

Det spelar ingen roll hur god lagstiftarens vilja är att uppnå den avsedda effekten om de människor som berörs inte är medvetna om vilket skydd lagen ger dem eller hur de ska få stöd med information så att de kan få sina ärenden hörda.

FRA:s yttrande

EU:s medlemsstater bör underlätta samarbetet mellan jämlikhetsmyndigheter och de judiska samfundens organisationer för att se till att judar som utsätts för diskriminering får kännedom om sina rättigheter och möjligheterna till rättslig prövning.

Mer information:

FRA-rapporten om resultaten från undersökningen – *Discrimination and hate crime against Jews in EU Member States: experiences and perceptions of antisemitism* – finns på: <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/discrimination-and-hate-crime-against-jews-eu>

Visualiseringsverktyg för att visa resultaten från undersökningen om diskriminering av och hatbrott mot judar i EU:s medlemsstater online finns på: <http://fra.europa.eu/en/discrimination-hatecrime-jews-survey-results>

För en översikt över FRA:s projekt om diskriminering av och hatbrott mot judar, se: <http://fra.europa.eu/en/project/2012/fra-survey-jewish-peoples-experiences-and-perceptions-antisemitism>

För information om FRA:s insamling av uppgifter om antisemitiska incidenter och hatbrott, se:

- *Antisemitism: Summary overview of the situation in the European Union 2002–2012*, <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/antisemitism-summary-overview-eu-2001-2012>
- *Fundamental rights: challenges and achievements in 2012* – FRA Annual report, <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/fundamental-rights-challenges-and-achievements-2012>

För information om FRA:s arbete när det gäller förintelsen och utbildning om mänskliga rättigheter, se: <http://fra.europa.eu/en/project/2006/holocaust-and-human-rights-education>